

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงราย
ข้อมูล ณ วันที่ ๒๖ เดือนสิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นายอานนท์ สืบพลาย

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๑๗๓ ม.๕ ต.ปงน้อย อ.ดอยหลวง จ.เชียงราย

โทรศัพท์ ๐๘๑-๕๕๑-๕๘๔๑ Facebook นายอานนท์ สืบพลาย

เกิด พ.ศ. ๒๕๒๒

ปัจจุบันอายุ ๔๖ ปี

๔. สถานภาพ ☐ โสด / สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ ๖

สถาบันการศึกษา กศน.อำเภอดอยหลวง

คณะ/สาขาวิชา

๖. อาชีพปัจจุบัน

☐ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

/ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ ผู้ช่วยผู้ใหญ่นบ้าน

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๑๕๐,๐๐๐ บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๓

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก ข้าว

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๓ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

- การลดต้นทุนการผลิต
- การปลูกพืชผสมผสาน
- การปลูกพืชในโรงเรือน

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๗ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑. ฐานการจัดการดินและปุ๋ย
๒. ฐานการบริหารจัดการน้ำ/การใช้โซล่าเซลล์เพื่อการเกษตร
๓. ฐานการปลูกผักปลอดภัยทั้งในและนอกโรงเรือน
๔. ฐานการปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้นแบบผสมผสาน
๕. ฐานเรียนรู้ด้านการปศุสัตว์และการลดต้นทุน
๖. ฐานการเรียนรู้ด้านประมงและการลดต้นทุนการผลิต
๗. ฐานเรียนรู้การผลิตแผนผัง

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๖ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย

- การลดต้นทุนและการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าหลักของ ศพก.

ในอดีต นายอานนท์ สืบพลาย ภูมิลำเนาเดิมเป็นคนจังหวัดกาญจนบุรี ครอบครัวประกอบอาชีพทำเกษตรกรรม มีพี่น้องทั้งหมดรวม ๓ คน รายได้หลักที่ใช้ในการจุนเจือครอบครัวหลักมาจากการทำนาและการเลี้ยงสัตว์ ด้วยฐานะทางครอบครัวที่ยากจนมาก นายอานนท์ สืบพลาย จึงไม่มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียน เนื่องจากตนเองต้องออกมาช่วยพ่อแม่ทำการเกษตร รับจ้างทั่วไป แต่ถึงนายอานนท์ สืบพลายจะเป็นกำลังสำคัญในการช่วยเหลือหารายได้มาจุนเจือครอบครัว แต่รายได้ของครอบครัวยังไม่เพียงพอต่อรายจ่าย เนื่องจากภาระหนี้สินที่กู้ยืมมาเพื่อใช้ยังชีพและหนี้สินทางการเกษตร รวมถึงรายได้จากการประกอบอาชีพทางการเกษตรมีภาวะขาดทุนจากสถานการณ์ราคาข้าวที่ตกต่ำ ผลผลิตข้าวต่ำ เกิดภัยแล้ง ฝนฟ้าไม่ตกต้องตามฤดูกาล จึงได้ตัดสินใจเข้าไปหางานทำในกรุงเทพฯ โดยเริ่มจากการเป็นช่างทำทอง และพัฒนาฝีมือเพิ่มเติมจนกระทั่งได้รับโอกาสเป็นช่างทำจิวเวลรี่อยู่หลายปี ในปี ๒๕๔๐ เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อบรรยากาศเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างรุนแรงและกว้างขวาง นายอานนท์ สืบพลายถูกเลิกจ้างงานทำให้กลายเป็นบุคคลตกงาน ขาดรายได้ จึงเป็นจุดเปลี่ยนชีวิต ว่าไม่มีอะไรแน่นอน หากเราเป็นเพียงลูกจ้าง และมีจุดเปลี่ยนความคิด ว่าอยากใช้ชีวิตเป็นนายจ้างตนเอง พร้อมสร้างรายได้ที่มั่นคงและเพียงพอต่อการจุนเจือครอบครัว โดยอาชีพที่จะเป็นนายจ้างตนเองได้และสามารถจุนเจือครอบครัวได้ คือ**การทำเกษตร** แต่ต้องปรับการทำเกษตรแบบเชิงเดี่ยว มาเป็น**เกษตรผสมผสาน** และน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ลดความเสี่ยงจากสภาวะความไม่แน่นอนต่างๆ จึงตัดสินใจกับภรรยาอพยพมายังครอบครัวภรรยาบ้านป่าลั่น หมู่ที่ ๕ ตำบลปงน้อย อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงราย

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

การไถกลบตอซึ่งหลังการเก็บเกี่ยวและปุ๋ยพืชสด (ปอเทือง) เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน การทำปุ๋ยหมักจากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร การทำน้ำหมักชีวภาพ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์และการลดต้นทุนการผลิต การปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

การใช้แผนผังในนาข้าว ให้หวานแผนผังในระยะข้าวแตกกอในอัตรา ๑๐ กก./ไร่ การนำแผนผังมาทำอาหารให้ไก่ไข่ กินแบบสดได้เลย

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการเป็นแนวทางที่เน้นการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการผลิต เพื่อเพิ่มผลผลิตให้มีคุณภาพ ปลอดภัย และยั่งยืน นี่คือขั้นตอนหลักของการทำการเกษตรแบบวิชาการ:

๑. การวางแผนและสำรวจพื้นที่

การวิเคราะห์ดิน (Soil Analysis): ขั้นตอนแรกและสำคัญที่สุดคือการนำตัวอย่างดินในพื้นที่เพาะปลูกไปวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการเพื่อหาค่า pH (ความเป็นกรด-ด่าง) และปริมาณธาตุอาหารหลัก (ไนโตรเจน, ฟอสฟอรัส, โพแทสเซียม) และธาตุอาหารรองที่จำเป็นต่อพืช การทราบข้อมูลนี้ช่วยให้เกษตรกรสามารถ ปรับปรุงบำรุงดิน ได้อย่างถูกต้อง เช่น หากดินเป็นกรดมากเกินไปก็ควรใส่ปูนขาวเพื่อปรับค่า pH ให้เหมาะสม

การสำรวจสภาพภูมิอากาศและแหล่งน้ำ: ศึกษาข้อมูลสภาพอากาศในท้องถิ่น เช่น ปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ และความชื้น รวมถึงการประเมินคุณภาพและปริมาณน้ำสำหรับการเพาะปลูก เพื่อเลือกพันธุ์พืชที่เหมาะสม และวางแผนระบบชลประทาน

๒. การเลือกพันธุ์พืช

การเลือกพันธุ์พืชที่เหมาะสม: เลือกปลูกพืชที่ ทนทานต่อสภาพภูมิอากาศ ในท้องถิ่นและ ด้านทานต่อโรค และแมลงศัตรูพืช เช่น การเลือกพันธุ์ข้าวที่ทนแล้งในพื้นที่ที่มีฝนน้อย หรือเลือกพันธุ์มะม่วงที่ต้านทานโรคแอนแทรกโนส การใช้พันธุ์พืชที่ดีตั้งแต่เริ่มต้นจะช่วยลดการใช้สารเคมีและต้นทุนในการจัดการโรคและแมลงได้มาก

การปรับปรุงและพัฒนาพันธุ์พืช: ในบางกรณีอาจมีการใช้เทคนิคทางวิทยาศาสตร์เพื่อปรับปรุงพันธุ์พืชให้มีคุณสมบัติที่ดีขึ้น เช่น การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชเพื่อสร้างต้นกล้าที่ปลอดโรค หรือการใช้เทคโนโลยีพันธุวิศวกรรมเพื่อสร้างพืชที่ทนทานต่อแมลง

๓. การเตรียมดินและการเพาะปลูก

การปรับปรุงบำรุงดินตามผลวิเคราะห์: จากข้อมูลการวิเคราะห์ดิน เกษตรกรสามารถใช้ ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ได้อย่างแม่นยำและมีประสิทธิภาพ ซึ่งแตกต่างจากการใส่ปุ๋ยแบบคาดเดา ตัวอย่างเช่น หากดินขาดฟอสฟอรัสก็เน้นใส่ปุ๋ยที่มีธาตุฟอสฟอรัสสูง ซึ่งช่วยลดต้นทุนและป้องกันปัญหาดินเค็มจากการใช้ปุ๋ยเกินจำเป็น

การเตรียมแปลงปลูก: การเตรียมแปลงที่เหมาะสม เช่น การไถพรวนเพื่อเพิ่มการระบายอากาศให้ดิน การยกร่องเพื่อป้องกันน้ำท่วมขัง และการจัดการวัชพืชก่อนการปลูก

๔. การดูแลรักษา

การให้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ: ใช้ระบบชลประทานที่เหมาะสม เช่น ระบบน้ำหยด หรือระบบสปริงเกลอร์ เพื่อให้พืชได้รับน้ำอย่างสม่ำเสมอและประหยัดน้ำที่สุด

การป้องกันและกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM): IPM หรือ Integrated Pest Management เป็นการใช่วิธีการหลายอย่างร่วมกันเพื่อควบคุมศัตรูพืชอย่างยั่งยืน แทนที่จะพึ่งพาสารเคมีเพียงอย่างเดียว เช่น การใช้ศัตรูธรรมชาติของแมลง (เช่น แมลงห้ำ แมลงเบียน) การใช้กับดัก และการใช้สารชีวภัณฑ์ควบคู่ไปกับการใช้สารเคมีในปริมาณที่เหมาะสมและจำเป็นเท่านั้น

๕. การเก็บเกี่ยวและหลังการเก็บเกี่ยว

การเก็บเกี่ยวตามช่วงเวลาที่เหมาะสม: เก็บเกี่ยวผลผลิตเมื่อสุกแก่เต็มที่เพื่อให้ได้คุณภาพสูงสุด

การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว: มีการจัดการที่เหมาะสม เช่น การทำความสะอาด การคัดขนาด การบรรจุหีบห่อ และการเก็บรักษาในอุณหภูมิที่เหมาะสมเพื่อรักษาความสดใหม่และยืดอายุการเก็บรักษาของผลผลิต

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๓ ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) ข้าว พื้นที่ปลูกจำนวน ๕-๓-๐ (ไร่-งาน-วา)

๑.๒) ยางพารา พื้นที่ปลูกจำนวน ๖-๐-๓๘ (ไร่-งาน-วา)

๑.๓) ไม้ผลและไม้ยืนต้น แบบผสมผสาน พื้นที่ปลูกจำนวน ๑-๐-๐ (ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๒ ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑) ปลานิล จำนวน ๑,๐๐๐ (หน่วย ตัว)

๒.๒) ปลาตูก จำนวน ๑,๐๐๐ (หน่วย ตัว)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๑ ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑) ไก่ไข่ จำนวน ๓๐ (ตัว)

๓.๒) จำนวน..... (ตัว)

๓.๓) จำนวน..... (ตัว)

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑) จำนวน.....(หน่วย.....)

๔.๒) จำนวน.....(หน่วย.....)

๔.๓) จำนวน.....(หน่วย.....)

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า ข้าว มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) ค่าจ้างรถไถ เตรียมดิน เป็นเงิน ๑,๑๐๐ บาท/ไร่

๑.๒) ค่าเมล็ดพันธุ์ เป็นเงิน ๒๕๐ บาท/ไร่

๑.๓) ค่าปุ๋ย เป็นเงิน ๔๐๐ บาท/ไร่

๑.๔) ค่ากำจัดวัชพืชและศัตรูพืช เป็นเงิน ๓๐๐ บาท/ไร่

๑.๕) ค่าเก็บเกี่ยวข้าว เป็นเงิน ๗๐๐ บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต ๒,๗๕๐ บาท/ไร่

รายได้ ๖,๐๐๐ บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ไข่ไก่

เฉลี่ยรายได้วันละ ๑๐๐ บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ฝรั่ง

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ ๕๐๐ บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ยางพารา

เฉลี่ยรายได้เดือนละ ๑๐,๐๐๐ บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ข้าว

เฉลี่ยรายได้ปีละ ๒๐,๐๐๐ บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง (เกษตรกรเจ้าของ ศพก.)

เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตร: ได้รับการฝึกอบรมและองค์ความรู้ใหม่ ๆ จากหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ทำให้สามารถนำความรู้ไปพัฒนาการผลิตของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

เพิ่มรายได้: สามารถลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิตที่มีคุณภาพมากขึ้น ทำให้มีรายได้ที่มั่นคงขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถจำหน่ายผลผลิตในราคาสูงขึ้นในฐานะแหล่งผลิตตัวอย่าง

พัฒนาตนเองและสร้างเครือข่าย: ได้ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้กับเกษตรกรรายอื่น ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และยังได้รู้จักกับเกษตรกรในพื้นที่ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง

ประโยชน์ที่เกิดกับเกษตรกรรายอื่น

แหล่งเรียนรู้ใกล้บ้าน: เกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลและเทคโนโลยีการเกษตรใหม่ ๆ ได้ง่าย ไม่ต้องเดินทางไกลไปยังสถานีวิจัย ทำให้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย

แลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรง: ได้เรียนรู้จากเกษตรกรเจ้าของ ศพก. ที่ลงมือปฏิบัติจริง ทำให้สามารถเข้าใจและนำความรู้ไปปรับใช้ในแปลงของตนเองได้อย่างเป็นรูปธรรมและเหมาะสมกับพื้นที่

เข้าถึงเทคโนโลยีและคำแนะนำ: ได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับเทคนิคการเพิ่มผลผลิต การจัดการศัตรูพืช การใช้ปุ๋ยอย่างมีประสิทธิภาพ และการนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการทำเกษตร

ประโยชน์ที่เกิดกับชุมชน

ชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน: เมื่อเกษตรกรในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการทำเกษตรที่ถูกต้อง จะช่วยลดการใช้สารเคมี ส่งเสริมการผลิตที่ปลอดภัย และยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรของชุมชนโดยรวม

สร้างเศรษฐกิจในชุมชน: การเป็นศูนย์เรียนรู้ดึงดูดเกษตรกรจากพื้นที่อื่นให้เข้ามาศึกษาดูงาน ทำให้เกิดการจับจ่ายใช้สอยในท้องถิ่น และยังช่วยสร้างชื่อเสียงให้กับสินค้าเกษตรของชุมชน

พัฒนาชุมชนเป็นศูนย์กลางการเกษตร: ศพก. จะเป็นจุดเริ่มต้นที่ช่วยยกระดับอำเภอโดยหลวงให้เป็นที่รู้จักในฐานะแหล่งผลิตสินค้าเกษตรคุณภาพ เป็นที่พึ่งของเกษตรกร และเป็นต้นแบบในการพัฒนาการเกษตรของพื้นที่ใกล้เคียงต่อไป

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

การอนุรักษ์ทรัพยากรดิน

มีการนำเทคโนโลยีที่ช่วยอนุรักษ์ดินมาใช้ เช่น การ ปลูกพืชหมุนเวียน (Crop Rotation) และการ ปลูกพืชคลุมดิน และลดการใช้ปุ๋ยเคมี นอกจากนี้ยังมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพเพื่อปรับปรุงโครงสร้างของดินให้ดีขึ้น ทำให้ดินอุดมสมบูรณ์ในระยะยาว

การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ

มีการนำระบบการให้น้ำแบบ น้ำหยด (Drip Irrigation) และ สปริงเกอร์ (Sprinkler System) มาใช้ ซึ่งช่วยให้พืชได้รับน้ำอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และสามารถลดปริมาณการใช้น้ำได้อย่างมากเมื่อเทียบกับการให้น้ำแบบดั้งเดิม นอกจากนี้ยังมีการสร้าง แหล่งน้ำสำรอง เช่น สระน้ำหรือบ่อน้ำ เพื่อกักเก็บน้ำฝนไว้ใช้ในช่วงฤดูแล้ง ทำให้มีน้ำเพียงพอต่อการเพาะปลูกตลอดทั้งปี

การลดมลพิษจากสารเคมี

มีการนำแนวคิด การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (Integrated Pest Management - IPM) มาใช้ ซึ่งเน้นการควบคุมศัตรูพืชโดยใช้หลายวิธีร่วมกัน เช่น

การใช้ศัตรูธรรมชาติของแมลง เช่น แมลงห้ำ แมลงเบียน หรือตัวห้ำตัวเบียนต่าง ๆ

การใช้ชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มาสำหรับป้องกันโรคพืช หรือเชื้อราบีวเวเรียสำหรับกำจัดแมลงศัตรูพืช

การใช้กับดัก เพื่อดักจับแมลงศัตรูพืช

การใช้วิธีเหล่านี้ช่วยลดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและยาฆ่าแมลงได้อย่างมาก ทำให้ปลอดภัยต่อเกษตรกร ผู้บริโภค และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ในระบบนิเวศ

การนำพลังงานทางเลือกมาใช้

ในพื้นที่ ศพก.มีการนำ พลังงานแสงอาทิตย์ (Solar Energy) มาใช้ในการสูบน้ำจากบ่อน้ำ หรือใช้กับระบบปั๊มน้ำในแปลงเกษตร ซึ่งช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงาน และยังเป็นพลังงานสะอาดที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

ลดการเผาในพื้นที่เกษตร : เกษตรกรได้รับการส่งเสริมให้ใช้วิธีไถกลบตอซังหรือใช้ซากพืชคลุมดินแทนการเผา ทำให้ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM๒.๕) ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

การลดการใช้สารเคมี : การใช้แนวทาง การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) ซึ่งเน้นการใช้ชีวภัณฑ์ และศัตรูธรรมชาติของแมลง ช่วยลดการปนเปื้อนของสารเคมีที่เป็นอันตรายต่อแมลงที่เป็นประโยชน์ เช่น ผึ้ง และไส้เดือน

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

๑. การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยจัดสรรพื้นที่แปลงให้เป็นระบบที่มี การปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์

๒. การลดต้นทุนและการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เช่น การจัดการดินและปุ๋ย การ จัดการโรคแมลง การบริหารจัดการโรคแมลงศัตรูพืชตามหลักการ IPM

๓. การผลิตแหนแดงพันธุ์ *Azolla microphylla* จากกรมวิชาการเกษตร เพื่อทดแทนหรือลด การใช้ปุ๋ยเคมีไนโตรเจน และใช้เป็นอาหารสัตว์ เช่น ไก่ไข่ ไก่พื้นเมือง และปลา เพื่อลดต้นทุนการผลิต

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

การเป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ และเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านไร่นาสวนผสมแก่คนในชุมชน เกษตรกร นักเรียน นักศึกษา หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน คนต่างชาติ โดยเฉลี่ยต่อปีมีผู้มาศึกษาดูงาน ขอรับคำแนะนำ แก้ไขปัญหาทางการเกษตร ประมาณ ๔๐๐ คน/ปี โดยสามารถเรียนรู้จากของจริง เกษตรกรนำองค์ความรู้ที่ได้ นำไปปฏิบัติใช้ในกิจกรรมทางการเกษตรของตนเอง

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึง การรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

การให้บริการทางการเกษตร เช่น การออกตรวจวิเคราะห์ดินให้แก่เกษตรกร การบริการใช้สมปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

เอกสารความรู้เรื่องการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

เอกสารความรู้เรื่องวัสดุปรับปรุงบำรุงดิน

เอกสารความรู้เรื่องหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร

มีการจัดทำ QR CODE เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านการเกษตรต่างๆ ประจำฐานเรียนรู้

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรผสมผสาน ลดค่าใช้จ่ายได้ขยายต่อไปสู่เพื่อนบ้านใกล้เคียง โดยเริ่มจากการแบ่งปันแจกจ่ายให้แก่เพื่อนบ้าน และเพื่อนบ้านนำไปใช้ได้ผลดี เริ่มมีแนวร่วมในการทำเกษตรผสมผสานจากบุคคลในหมู่บ้าน ที่มาศึกษาดูงานแล้วนำไปปฏิบัติ ขยายข้ามหมู่บ้าน ตามคำบอกต่อ

นอกจากนั้น ศูนย์เรียนรู้ได้นำองค์ความรู้ และส่งเสริมการผลิตแหนแดงพันธุ์ *Azolla microphylla* จากกรมวิชาการเกษตร ที่ให้ธาตุอาหารมากกว่าพืชตระกูลถั่ว สามารถนำมาใช้ทดแทนหรือลดการใช้ปุ๋ยเคมี ไนโตรเจน และใช้เป็นอาหารสัตว์ เช่น ไก่ไข่ ไก่พื้นเมือง และปลา เพื่อลดต้นทุนการผลิตในกิจกรรมเกษตรผสมผสานต่อไป

จากองค์ความรู้ในเรื่องการทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ ทำให้เกษตรกรข้างเคียงรายอื่นที่เข้ามาเรียนรู้ดูงานได้เห็นตัวอย่างต้นแบบและนำไปปฏิบัติตาม

ปี พ.ศ.	แนวคิด/องค์ความรู้	ชื่อ-สกุล/ที่อยู่ของเกษตรกร ที่ปฏิบัติตาม
๒๕๖๕	การทำปุ๋ยหมักจากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร และใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุ และลดต้นทุนการผลิต	นายสานิต ภูพินนา ๑๑ ม.๕ ต.ปงน้อย อ.ดอยหลวง จ. เชียงราย
๒๕๖๕	การทำปุ๋ยหมักจากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร และใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุ และลดต้นทุนการผลิต	นายหนูพาร ธนุรักษ์ ๒๘๒ ม.๓ ต.หนองปากอ อ.ดอยหลวง จ.เชียงราย
๒๕๖๕	การทำปุ๋ยหมักจากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร และใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุ และลดต้นทุนการผลิต	นายพลเดช ปัญญาคำ ม.๒ ต.โชคชัย อ.ดอยหลวง จ.เชียงราย
๒๕๖๕	การเลี้ยงไก่แบบออร์แกนิก มีการนำແຂ່ງມາສມเพื่อเป็นอาหารและลดต้นทุนการผลิต	นส.นิธิวรารักษ์ ก้างยาง ๔๖ ม.๓ ต.โชคชัย อ.ดอยหลวง จ.เชียงราย

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่
การเชื่อมโยงเครือข่ายในอำเภอและต่างพื้นที่ โดยการเป็นตัวแทน ผู้นำกลุ่ม ในการสร้างเครือข่ายดำเนินงาน เครือข่ายด้านการผลิต เครือข่ายด้านองค์ความรู้ เครือข่ายด้านการตลาดและด้านอื่น เช่น การประชุม เชื่อมโยงการดำเนินงานของคณะกรรมการเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และแปลงใหญ่ระดับอำเภอและระดับจังหวัดเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาดูงานต่างพื้นที่ทั้งหน่วยงานรัฐและเอกชน ผู้แทนในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรและการขับเคลื่อนการเกษตรระดับอำเภอ

๔.๑.๗ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

เป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ระดับอำเภอ จัดประชุม ประชุมเชื่อมโยงการดำเนินงานคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ ระดับอำเภอและเข้าร่วมการประชุม ระดับจังหวัด

ให้บริการข้อมูลด้านการเกษตร

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน -การได้ทำกิจกรรมทางการเกษตรที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิตและเป็นต้นแบบที่คนในชุมชนและเกษตรกรทั่วไป สามารถมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แล้วนำไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

- ๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ
- ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ม.๕ ต.ปงน้อย

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

การเป็นประธานกลุ่มขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรต่างๆ
เช่น ศพก. แปลงใหญ่ข้าว ศูนย์จัดการดินและปุ๋ยชุมชน ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

เป็นวิทยากรให้ความรู้ด้านการเกษตรและเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน

เป็นวิทยากรให้ความรู้ด้านการเกษตร เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและศึกษาดูงาน

บทบาทการเป็นผู้แทนในเวทีการส่งเสริมการเกษตรต่างๆ

เช่น วิสาหกิจชุมชน แปลงใหญ่ ศพก. ขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับอำเภอ

ช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกผู้ประสบอัคคีภัย

อาสาสมัครจัดทำแนวป้องกันไฟป่า

ออกบริการทางการเกษตรแก่เกษตรกร

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

“ทำเพื่อตัวเอง มีชื่อแค่สั้นลม ทำเพื่อสังคม แม้สั้นลม ชื่อก็ยังอยู่”

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

- นายอานนท์ สืบพลาย ประธาน ศพก.ระดับอำเภอดอยหลวง
- นางสาวอรนุช มั่งมี เกษตรอำเภอดอยหลวง
- นางสาวอศนีย์ เครือดวงคำ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
- นางณัฐพร สุขคำปา นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
- นางสาวกาญจนา ทาทอง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
- นายชาวุธวิทย์ สุวรรณ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

- ตั้งทีมถอดบทเรียน
- ประชุมวางแผนการดำเนินงาน
- ส่งแผนการถอดบทเรียนให้กรมส่งเสริมการเกษตร
- ลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลการถอดบทเรียน ครั้งที่ ๑
- ลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลการถอดบทเรียน ครั้งที่ ๒
- ลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลการถอดบทเรียน ครั้งที่ ๓
- ตรวจสอบข้อมูลตามหลักวิชาการ
- คัดข้อมูลให้เกษตรกร (ให้เกษตรกรตรวจสอบก่อนจัดทำรายงาน)
- จัดทำรายงานผลการถอดบทเรียน
- เผยแพร่การถอดบทเรียน
- ส่งรายงานผลการถอดบทเรียนให้กรมส่งเสริมการเกษตร

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร มีบุคลากรต้องไปปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ด้วย ทำให้การถอดบทเรียนต้องใช้เวลาในการไปเก็บข้อมูลหลาย ๆ รอบ และเกษตรกรต้นแบบติดภารกิจงาน ทำให้ช่วงเวลาในการนัดหมายกัน ต้องปรับเปลี่ยนเวลา

*****หมายเหตุ** ๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศพก.

ภาคผนวก

แผนผังฟาร์ม

แปลงเรียนรู้ข้าวด้านการลดต้นทุนการผลิต การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินและการเลี้ยงแพนแดงในนาข้าว

แปลงเรียนรู้การปลูกพืชผสมผสาน

แปลงเรียนรู้การปลูกพืชในโรงเรือน

ฐานการเรียนรู้ ประกอบด้วย ๗ ฐานดังนี้

๑. ฐานการจัดการดินและปุ๋ยและลดการเผาในพื้นที่ทางการเกษตร เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนการปรับปรุงบำรุงดิน ทั้งไถกลบตอซัง การปลูกปุ๋ยพืชสด (ปอเทือง) เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน การทำปุ๋ยหมักจากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร การทำน้ำหมักชีวภาพ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง ตลอดจนส่งเสริมการตรวจวิเคราะห์ดิน และใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุ และลดต้นทุนการผลิต

เอกสารความรู้เรื่องการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

เอกสารความรู้เรื่องวัสดุปรับปรุงบำรุงดิน

เอกสารความรู้เรื่องหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร

การจัดทำ QR CODE เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านการเกษตรต่างๆ ประจําฐานเรียนรู้

๒. ฐานการเรียนรู้การบริหารจัดการน้ำ / การใช้โซล่าเซลล์เพื่อการเกษตร เป็นการจัดสรรแหล่งกักเก็บน้ำ ขุดบ่อให้เพียงพอต่อการใช้ปลูกพืชตลอดทั้งปี และการใช้พลังงานแสงอาทิตย์เข้ามาช่วยในกิจกรรมการให้น้ำที่ประหยัดและสะดวกสบายมากขึ้น และใช้พลังงานไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์

๓. ฐานการเรียนรู้การผลิตข้าว ยางพารา พืชผักปลอดภัย ส่งเสริมการผลิตแบบ GAP การใช้สารชีวภัณฑ์ การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต เพิ่มมูลค่า อีกทั้งสามารถบริโภคในครัวเรือนและสร้างรายได้เสริมแก่ครอบครัว

เอกสารความรู้เรื่องโรคข้าวและการตรวจติดตาม
เพื่อเตือนภัยการระบาด

เอกสารความรู้เรื่องการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

การจัดทำ QR CODE เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านการเกษตรต่างๆ ประจําฐานเรียนรู้

เอกสารความรู้เรื่องเชื้อราไตรโคเดอร์มา

เอกสารความรู้เรื่องเชื้อราบีวเวเรีย

การจัดทำ QR CODE เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านการเกษตรต่างๆ ประจําฐานเรียนรู้

๔. ฐานการเรียนรู้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้นแบบผสมผสาน เช่น ยางพารา มะพร้าว น้ำหอม เป็นต้น

๕. ฐานการเรียนรู้ด้านการปศุสัตว์และการลดต้นทุน โดยมีการเลี้ยงไก่แบบอารมณีดี มีการนำหนวดแมลงมาเป็นอาหารและลดต้นทุนการผลิต

๖. ฐานการเรียนรู้ด้านการประมงและการลดต้นทุนการผลิต โดยมีการเลี้ยงปลากินพืช กุ้งฝอย หอยขม ในบ่อน้ำ และมีการเลี้ยงหอยเชอร์รี่ เพื่อบริโภคและจำหน่าย

๗. ฐานเรียนรู้การผลิตเห็ดนางฟ้า เพื่อลดต้นทุนการผลิตด้านอาหารสัตว์ เพิ่มไนโตรเจนในนาข้าว ทำปุ๋ยหมัก และขยายพันธุ์ให้กับสมาชิกและเครือข่าย ศพก เป็นต้น

